

5.SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ

Öğrenme Alanı-1: BİRLİKTE YAŞAMAK

1.Gruplar ve Rollerimiz

2.Kültürel Özelliklerin Birlikte Yaşamaya Etkisi

3.Yardımlaşma ve Dayanışmada Beraberiz

Adem GÜNGÖR-Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Sosyalbilgilerdersimiz.com

GRUPLAR VE ROLLERİMİZ

- İnsan sosyal bir varlıktır. Hayatımız boyunca tek başımıza değil, farklı gruplar içinde yaşarız.
 - Ailemiz, arkadaşlarımız, okulumuz ve çevremiz bu grupların başında gelir.
 - İçinde bulunduğumuz her grubun bize verdiği roller, haklar ve sorumluluklar vardır.
- Grup**, ortak amaç, ilgi veya değerler etrafında bir araya gelen insan topluluğudur.

- ❖ İnsanlar doğdukları andan itibaren çeşitli grupların üyesi olurlar.

Günlük Hayatta Yer Aldığımız Gruplar

- Aile grubu
- Arkadaş grubu
- Okul grubu
- Komşuluk grubu
- Sosyal sorumluluk grupları
- ✚ Her birey aynı anda birden fazla grubun üyesi olabilir.

Rol, bir grubun üyesi olan bireyin o gruptan beklenen davranışlarıdır.

✚ Aynı kişi farklı gruplarda farklı roller üstlenebilir.

Örnek:

Evde → evlat / kardeş

Okulda → öğrenci

Arkadaş grubunda → arkadaş

Toplumda → vatandaş

Hak: Yasaların kişilere tanıdığı yetki ve kazanımlardır. Örneğin;	Sorumluluk: Grup içerisinde rolü olan bir kişinin yaptığı işlerin sonucunu üstlenmesine "sorumluluk" denir.
• Yaşama hakkı • Eğitim hakkı, • Sağlık hakkı vb.	• Çevremizi temiz tutma • Ödevlerimizi yapma • Ailemize yardım etme

- ❖ Her rolün kendisinden beklenen davranış şekli ve sorumluluğu vardır. Roller değiştikçe sorumluluklarımızda değişir.
- ❖ Dâhil olduğumuz gruplara ve üstlendiğimiz rollere göre çeşitli haklar elde eder ve sorumluluklar üstleniriz.

Aile Grubundaki Rollerimiz

- ❖ Aile, içine doğduğumuz ilk ve en önemli gruptur.

Aile İçindeki Roller	Ailede Sahip Olduğumuz Haklar	Ailedeki Sorumluluklarımız
• Evlat • Kardeş • Torun	• Sevgi ve ilgi görme • Barınma • Eğitim alma • Güvenli bir ortamda yaşama	• Büyüklermize saygılı olmak • Ev kurallarına uymak • Ev işlerinde yardımcı olmak

Arkadaş Grubundaki Rollerimiz

- ❖ Arkadaş grubu, sosyal hayatımızda önemli bir yer tutar.

Arkadaş Grubundaki Roller	Arkadaşlıkta Haklarımız	Arkadaşlıkta Sorumluluklarımız
• Arkadaş • Oyun arkadaşı	• Saygı görmek • Düşüncelemizi ifade edebilmek	• Dürüst olmak • Arkadaşlarımızı kırmamak • Kurallara uymak

Okul Grubundaki Rollerimiz

- ❖ Okul, eğitim aldığımız ve toplumsal kuralları öğrendiğimiz önemli bir gruptur.

Okuldaki Rollerimiz	Okuldaki Haklarımız	Okuldaki Sorumluluklarımız
• Öğrenci, • Sınıf Başkanı, • Kulüp Üyesi	• Eğitim alma • Kendimizi ifade edebilmek • Güvenli bir okul ortamında bulunma	• Derslere düzenli katılmak • Öğretmenlere ve arkadaşlara saygılı olmak • Okul kurallarına uymak

Komşuluk Grubu

- ❖ Komşuluk, toplumsal dayanışmayı güçlendiren önemli bir gruptur.

Komşulukta Rollerimiz	Komşulukta Haklarımız	Komşulukta Hak ve Sorumluluklar
• Saygılı komşu olmak • Yardımsever olmak	• Komşulardan destek ve yardım görme • Komşuluk ilişkilerinde güvenlik ve dayanışma	• Komşulara saygılı davranmak • Zor zamanlarda yardımlaşmak • Gürültü yapmamak

Sosyal Sorumluluk Grupları

- ❖ Toplum yararına çalışan gruplara sosyal sorumluluk grupları denir.

Sosyal Sorumluluk Gruplarındaki Roller	Rollerin Getirdiği Haklar	Rollerin Getirdiği Sorumluluklar
• Gönüllü üye, • Proje Temsilcisi	• Toplum hizmetlerinde gönüllü olarak görev alma	• Topluma yararlı projelerde aktif rol almak

KÜLTÜREL ZENGİNLİKLERİN BİRLİKTE YAŞAMAYA KATKISI

Kültür: bir milletin tarih boyunca meydana getirdiği maddi ve manevi değerlerinin bütünüdür.

- Toplum içinde dayanışma, birlik ve beraberliğin sağlanmasında önemli bir yer tutar.
- Kültür, bir toplumu millet yapan ve diğer milletlerden ayıran önemli bir değerdir. **Örneğin** Türk kültürü, Türk milletinin hayat tarzını yansıtır.
- Türk kültürünü ve âdetlerini yansıtan, kuşaktan kuşağa aktarılan çeşitli geleneksel çocuk oyunlarımız vardır.

Kültürü Oluşturan Unsurlar

- Dil
- Gelenek ve görenekler
- Sanat
- Müzik
- Yemekler
- Kıyafetler
- Bayramlar ve kutlamalar

Türkiye ve dünya genelinde oynanan geleneksel oyunlar:

Üçtaş: Türkmenistan, Hindistan.

Beştaş :Endonezya, Kırgızistan, Kore Cumhuriyeti, Yunanistan. **Dokuztaş(çanak/Yedikule):** Hindistan, Suriye. İstop: İtalya, Romanya, Kolombiya.

Körebe: Nijerya, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Almanya, Fransa, İngiltere.

- ❖ Türk cumhuriyetlerinde aynı isimle oynanan **mangala** oyunu
- ❖ Afrika'da Gana, Kenya, Nijerya, Fildişi Sahili, Mali;
- ❖ Asya'da Endonezya, Hindistan, Kazakistan, Kırgızistan;
- ❖ Amerika'da ise Karayipler ülkelerinde yaygın olarak oynanmaktadır
- ❖ 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı" Mustafa Kemal Atatürk tarafından Türk çocuklarına hediye edilmiştir.
- ❖ Günümüzde düzenlenen 23 Nisan şenliklerine yabancı ülke çocukları da misafir olarak katılmaktadır.
- ❖ Çocuklara bayram hediye eden ve bu bayramı bütün dünya ile paylaşan ilk ve tek ülke Türkiye'dir

BAZI ÜLKELERİN KÜLTÜREL DEĞERLERİ

TÜRKİYE

- Ege → Zeybek
- Karadeniz → Horon
- Doğu Anadolu → Bar
- **Ülkemizde oynanan halk oyunlarıdır.**
- Bayramlar, toplumu bir araya getiren önemli kültürel unsurlardır.
 - **23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı**
 - **Nevruz Bayramı**
 - **Dini bayramlar (Ramazan ve Kurban Bayramları)**
- Zeybek oynanırken **cepken** dediğimiz, gömlek üstüne giyilen ve üzeri işlemeli bir kıyafet giyilir.
- Su üzerine yağlı boya ile desen verilen ve bu desenleri kâğıda geçiren **ebru** sanatı geleneksel el sanatlarımızdandır.
- Dinî bakımdan önemi olan ramazan ayında iki minare arasına **mahya** asma geleneği vardır.
- Kare şeklinde kesilen ince hamurların içine kıyma koyularak yapılan **Kayseri mantısı** ünlü bir yemekleridir.
- **Kebap, baklava ve etli ekmek** de diğer geleneksel lezzetleridir.
- Geleneksel Türk evlerinin üst katlarında cepheden dışarı çıkıntı yapan, **cumba** dediğimiz bir oda bölümü bulunur.

BULGARİSTAN

- Başlıca müzik aletleri kaval, zurna ve yaylı bir çalgı olan gadulkadır.
- Bulgar erkekleri **Surva Festivali'**nde hayvan kürklerinden yapılmış, kukeri adı verilen çeşitli kostümler giyerler.
- Mart ayında, beyaz ve kırmızı iplerden yapılan bir bileklik olan **marteniçka (martenitsa)** takarlar. Marteniçkaların beyaz ipi huzuru, kırmızı ipi ise yaşam döngüsünü temsil eder.
- Sıcak ve soğuk servis edilen çorbalar Bulgaristan mutfağında önemli bir yer tutar.
- **Kalaycılık**, ateşle doğrudan temas eden bakır kaplara özel bir kaplamanın uygulandığı el sanatıdır.

TÜRKMENİSTAN

- Ülkedeki erkekler koyun postundan yapılan bir başlık olan **telpek** takarlar.
- Düğünlerde et, havuç ve baharatlarla harmanlanmış, piringten yapılan **plov (Türkmen pilavı)** misafirlere ikram edilir.
- El sanatlarının başında **Türkmen halı dokumacılığı** gelir.
- Mayıs aylarının son pazar günü kutlanan **Halı Bayramı** dünyadaki tek halı bayramıdır.
- Kötülükleri kovduğuna inanılan kırmızı ve tonları kıyafetlerde bolca kullanılır.
- Türkmen sazı, müziklerinde önemli bir yer tutar.

RUSYA

- Rusya'da Kadınların giydiği uzun ve kalın askılı elbiseye **sarafan** denir. Bu elbise, **Rus başlığı** olarak bilinen **kokoşnikle** birlikte giyilmektedir.
- En eski bayramlarından olan ve coşkuyla kutlanan **Maslenitsa**, Türk kültüründeki baharın gelişinin kutlandığı **Nevruz Bayramı**'na benzemektedir.
- Düğünlerde kız tarafının evine giden damat, eğlence amaçlı bahşiş ödemek zorundadır.
- Lahana, turşu, soğan gibi ürünler içeren **vinegret salatası** ve **zeytin salatası** Rusya'da en çok tercih edilen salata türleridir.
- **Tolstoy, Dostoyevski, Anton Çehov** gibi edebiyat alanında yer edinmiş, dünyaca ünlü yazarları arasındadır.
- **Balalaika** ve **gusli** önemli müzik aletlerimizdendir.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

- Kızartılmış **hellim peyniri**, Kıbrıs mutfağının geleneksel peyniridir.
- Keten kumaştan yapılan **lefkara nakışı** geleneksel el sanatıdır.
- Müzik aletlerinden en çok **darbuka, zurna** ve **ud** kullanılır.
- Kuzey Kıbrıs genelinde en çok oynanan ve sevilen oyun olan **sirto**, mendil ile oynandığından halk arasında **mendil havası** olarak da bilinmektedir.
- Ayrıca düğünlerde içi şeker ve para dolu, üzeri kırmızı bir tülle kaplı testiyle birlikte, yedi genç kızın

müzik eşliğinde dönerek oynadıkları geleneksel **testi oyunu** vardır.

- Gömlek üstüne giydiğimiz işlemeli **cepken (yelek)** geleneksel kıyafettir.
- ❖ Ülkemize yurt dışından **eğitim** veya **turizm** amaçlı birçok misafir gelmektedir. Bizler, kültürümüzün önemli bir değeri olan Türk misafirperverliği gereği ülkemize gelen misafirleri dil, din, renk ayrımı yapmadan saygı ve sevgiyle karşılarız.
- ❖ Misafirperverliğimizden ve kültürel saygımızdan etkilenen bu misafirlerin bir kısmı ülkemize yerleşmeyi tercih etmektedir. Bu durum ülkeler arası etkileşimi artırır.
- ❖ Tarih boyunca milletimiz mazlumun yanında olmuştur.
- ❖ Ülkemiz son yüzyılda Balkanlar, Kafkaslar, Afganistan, Irak, Suriye gibi farklı coğrafyalardan gelen milyonlarca insana kapılarını açmış; ekmeğini ve aşını bu insanlarla paylaşmıştır.

Selamlaşma

- ❖ Selamlaşma önemli bir kültürel unsurdur.
 - ✓ **Türk kültüründe** bireylerin birbiriyle selamlaşması; **el sıkışma, sarılma, başı hafifçe öne eğme, el öpme** vb. şekillerde yapılmaktadır.
 - ✓ **Japonya'da** insanlar **başlarını hafifçe öne eğerek** selamlaşmaktadır.
 - ✓ **Filipinliler, kendinden büyük kişilerin elini alnına koyarak** selamlaşırlar.
 - ✓ **Fransa'da** insanlar, selamlaşmak için **birbirini yanaktan öperler**.
 - ✓ **Yunanlar, sadece tanıdıklarının sırtına veya omzuna dokunarak** selamlaşırlar.
 - ✓ **Yeni Zelanda'daki Maori halkı ise selamlaşmak için burun ve alınlarını birbirlerine bastırırlar.**

Yardımlaşma ve Dayanışmada Beraberiz

Yardımlaşma: bireylerin farklı konularda birbirlerine destek olmasına ve ortak sorunları çözmesine **yardımlaşma** denir

Örneğin, ülkemizin herhangi bir yerinde meydana gelen bir doğal afette, birçok sivil toplum kuruluşu hızla olay yerine giderek afetzedelerin barınma ve beslenme vb. temel ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaları.

Dayanışma: bir topluluğu oluşturan bireylerin duygusal, düşünsel ve ortak hedeflerde birbirlerine bağlanmasına **dayanışma** denir.

Örneğin, Anadolu'da kırsal yerleşmelerde insanların turşu, salça, vb. yiyecekleri birlikte yapmaları.

Yardımlaşma ve Dayanışmanın Faydaları

- Toplumda yardımsever bireylerin yetişmesini sağlar.
- Problemlerin çözümünü kolaylaştırır.
- Kardeşlik ve dostluk duygularını geliştirir.
- Birlik ve beraberlik duygusunu güçlendirir.

Toplumumuzda Bazı Yardımlaşma Örnekleri

SADAKA TAŞI

- Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde meydanlara, cami ve çeşme yanlarına yardımlaşma amaçlı sadaka taşı konurdu.
- İhtiyaç sahiplerine yardım etmek isteyenler bu taşın üstüne para bırakırdı.
- Böylece ihtiyaç sahibi kişiler gecenin geç saatlerini bekler, kimseye görünmeden ihtiyacı kadar olan parayı bu taşın üzerinden alırdı.
- Böylece ihtiyaç sahibi kişiler incinmemiş olur ve yapılan hayır amacına ulaşırdı.

TEKALİF-İ MİLLİYE EMİRLERİ

- Milli Mücadele Dönemi'nde Mustafa Kemal Paşa tarafından Tekalif-i Milliye Emirleri yayımlandı.
- Bu emirlerle ordunun giyinme, beslenme, cephane gibi ihtiyaçları karşılanmak istendi.
- Türk milleti, tüm yokluklara rağmen vatanının düşmandan kurtarılması için varını yoğunu ortaya koyup ordusunun yanında güçlü bir duruş sergiledi

TÜRK KIZILAYI

- Günümüzde Türk Kızılay, bazı illerde "2. El Tekstil" projesi başlatmıştır.
- Bu proje ile kıyafet dönüşüm kutularında tekstil ürünleri ve kıyafet toplanmaktadır Bu ürünlerin geri dönüşümünden elde edilen gelir barınma, gıda, giyim ve eğitim desteği gibi faaliyetlere kaynak oluşturmaktadır

- Ülkemizde toplumsal yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine yönelik çalışmalar, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülmektedir.
- Bu kuruluşlar şunlardır.**
 - **Türk Kızılayı:** Deprem, sel gibi afetlerde çadır, yiyecek, ilaç ve battaniye ulaştırır.
 - **AFAD:** Arama kurtarma çalışmalarını yürütür.
 - **Belediyeler ve vakıflar:** Giysi, gıda ve burs destekleri sağlar.
 - **Okullar:** Öğrenciler sosyal sorumluluk projeleri yaparak yardım kampanyaları düzenler.
- Kamu kurum ve kuruluşları ülkemizin her yerinde faaliyet göstermektedir.
- Sivil toplum kuruluşları ise kurulduğu bölgedeki sosyal yardım çalışmalarını düzenlemenin yanı sıra ülke genelinde de faaliyetler yürütür.